

Євгенія НОВАК¹

канд. техн. наук, доцент

ORCID: 0000-0002-8512-6344

Оксана ГАЛУНКА¹

PhD з економіки

ORCID: 0000-0002-3437-2553

Ольга ДЕНИСЮК²

канд. екон. наук, доцент

ORCID: 0000-0001-5294-4933

*Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, м. Чернівці
ВСП «Інститут інноваційної освіти КНУБА», м. Київ*

НОРМАТИВНО ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУДІВНИЦТВА В ФОКУСІ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО НАДАННЯ БУДІВЕЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА РИНКУ»

Стаття присвячена всебічному аналізу нормативно-правового забезпечення будівельної галузі України в контексті імплементації Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку», гармонізованого з Регламентом ЄС № 305/2011 (CPR). У роботі досліджено структурні зміни, які відбулися в системі технічного регулювання та контролю якості будівельної продукції, а також обґрунтовано їх вплив на практику проєктування, організацію будівельного виробництва і загальну якість реалізації будівельних проєктів. Показано, що впровадження європейських принципів оцінки та перевірки стабільності експлуатаційних характеристик (AVCP) забезпечило новий рівень перевірюваності, простежуваності та відповідальності на всіх етапах обігу будівельної продукції — від виробника до кінцевого користувача.

Особлива увага приділена аналізу того, як закон вплинув на якість будівництва: усунення з ринку матеріалів без підтверджених характеристик, підвищення прозорості технічної інформації, формування передбачуваності технологічних рішень та зменшення ризиків застосування неякісної або фальсифікованої продукції. Стандартизація технічної документації та впровадження вимог до декларацій характеристик сприяли підвищенню точності проєктних рішень, оптимізації систем розрахунків і забезпечили більш високий рівень відповідності побудованих конструкцій вимогам надійності й довговічності.

У статті також розкрито, що закон суттєво трансформував організацію будівництва та проєктування, сприяючи впорядкуванню логістичних процесів, оптимізації ланцюгів постачання, формуванню нових управлінських підходів у підрядних організаціях і посиленню технологічної дисципліни. Запровадження обов'язкової простежуваності

партій продукції та підвищення відповідальності виробників і імпортерів призвели до модернізації систем ресурсного забезпечення, підвищення рівня контролю на будівельних майданчиках та зменшення невизначеності при прийнятті інженерних рішень.

Узагальнюючи результати дослідження, автори роблять висновок, що Закон «Про надання будівельної продукції на ринку» є вагомим кроком у розвитку національної будівельної галузі, адже створює умови для її структурного оновлення, інтеграції в європейський простір, підвищення якості будівництва та формування ефективної системи організації будівельних процесів у післявоєнний період.

Ключові слова: *нормативно-правове забезпечення, євроінтеграція, будівництво, організація будівництва, Регламент (ЄС) 305/2011, технічна прийнятність, оцінювання відповідності, управління якістю, система управління якістю, якість проєктування, якість будівництва, цифровізація, цифрова трансформація, BIM-моделювання, управління проєктами., організаційно-технологічні процеси, адміністрування будівництвом.*

Вступ. У сучасних умовах воєнної та післявоєнної трансформації України будівельна галузь набула стратегічного значення, адже саме вона забезпечує відновлення зруйнованих об'єктів інфраструктури, житлового фонду та критичних споруд. У цих умовах питання нормативно-правового забезпечення будівельної діяльності, зокрема регулювання обігу будівельної продукції, стає критичним для гарантування безпеки, якості та відповідності вимогам Європейського Союзу.

Прийняття Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку», який гармонізує національне законодавство з Регламентом ЄС №305/2011 (CPR), є одним із ключових кроків у напрямі адаптації технічного регулювання будівельного сектору до європейських стандартів. Актуальність його дослідження обумовлена кількома чинниками.

По-перше, забезпечення належної якості та безпеки будівельної продукції є передумовою довговічності та надійності споруд, особливо в період масового відновлення країни. Невідповідність продукції технічним вимогам може призвести до аварій, додаткових витрат та загроз життю і здоров'ю людей. Тому закон вводить чіткі механізми підтвердження відповідності, простежуваності та відповідальності виробників, імпортерів і розповсюджувачів.

По-друге, закон відіграє принципову роль у формуванні прозорого та конкурентного ринку будівельної продукції, де діють єдині правила для українських та європейських виробників. Актуальність посилюється в умовах, коли Україна рухається до інтеграції в єдиний європейський ринок, а бізнесу необхідні прозорі регуляції для участі у міжнародних програмах відбудови.

По-третє, впровадження положень Закону створює фундамент для цифровізації процесів контролю та сертифікації, що є важливою складовою

сучасного технічного регулювання. Використання електронних декларацій, цифрових паспортів продукції та автоматизація перевірок є елементами, які сприятимуть зменшенню бюрократії, підвищенню прозорості та мінімізації корупційних ризиків.

По-четверте, актуальність теми посилюється необхідністю узгодження будівельних нормативів, процедур оцінки відповідності та методів контролю із сучасними організаційно-технологічними тенденціями — зростанням обсягів застосування модульних, енергоефективних та інноваційних конструкцій. Закон створює правову основу для допуску на ринок продукції, що відповідає високим стандартам якості та екологічності.

По-п'яте, через значні руйнування внаслідок повномасштабної агресії РФ постає потреба в масовому та швидкому будівництві, що вимагає бездоганної якості всіх конструктивних елементів. Саме тому належне правове регулювання будівельної продукції стає одним з ключових елементів державної політики у сфері відновлення країни.

Таким чином, дослідження нормативно-правового забезпечення у контексті Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку» є вкрай актуальним, оскільки стосується як забезпечення безпеки та якості будівельних об'єктів, так і євроінтеграції, цифровізації будівельного сектора та забезпечення конкурентоспроможності національних виробників.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз опрацьованих нормативних і наукових джерел свідчить про послідовну трансформацію системи технічного регулювання будівельної продукції в Україні у напрямі гармонізації з європейським правом. Базовим документом є **Регламент ЄС № 305/2011**, який встановлює єдині умови для допуску будівельної продукції на ринок та вимоги до оцінки стабільності експлуатаційних характеристик [1]. Український Закон «Про надання будівельної продукції на ринку» імплементує ключові положення цього Регламенту та формує нову архітектуру національного ринку будівельної продукції [2], тоді як підзаконні акти Кабінету Міністрів забезпечують процедурну реалізацію вимог закону [3].

Наукові дослідження підтверджують, що впровадження CPR-орієнтованого підходу створює низку практичних викликів. Зокрема, Каськів, Скрипник та їхні співавтори наголошують на проблемності сертифікації дорожньо-будівельних матеріалів та необхідності адаптації процедур до вимог ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2019 [4]. Питання якості та організаційних аспектів виробничих процесів підкреслено і в монографії Лівінського, яка акцентує на важливості управління якістю в будівництві [5]. Публікація Скачуна та Запєчної демонструє потребу у створенні методичної бази для оцінки прийнятності інноваційної продукції в умовах переходу до європейської системи технічного регулювання [6].

Поряд із цим роботи Скрипника та Ячника деталізують проблеми впровадження процедур оцінювання відповідності інноваційних матеріалів

за вимогами CPR [7], тоді як Зельцер висвітлює організаційно-технологічні аспекти підвищення ефективності будівельного виробництва [8]. Вербівська у своїх дослідженнях показує, що стандартизація і сертифікація безпосередньо впливають на якість та економічну ефективність бізнес-процесів у галузі [9].

Окремий пласт становлять монографії, присвячені інженерним, технологічним та економічним аспектам сучасного будівництва [10; 12; 13], які підкреслюють зв'язок між нормативною базою та ефективністю організаційних систем. Праці Беленкової та Цифри демонструють міжнародний досвід визначення технічної прийнятності, що є важливим у процесі адаптації українського законодавства до європейського технічного регулювання [11]. Завершує комплекс джерел праця Каськіва та Скрипника щодо обстеження виробництва в процесі сертифікації [14], а також дослідження Белоконь та співавторів, яке аналізує застосування європейських документів із прийнятності будівельної продукції [15].

Узагальнюючи, література демонструє єдиний тренд: формування в Україні нової системи нормативно-технічного регулювання, зорієнтованої на вимоги ЄС, що водночас супроводжується низкою методичних, організаційних та інституційних викликів, які потребують подальшого наукового та нормативного опрацювання.

Метою дослідження є комплексне дослідження сучасної системи нормативно-правового забезпечення будівництва в Україні в контексті впровадження Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку», а також оцінювання впливу цього закону на якість будівельної продукції, організацію проектування та процеси будівельного виробництва.

Основна частина. Нормативно-правове забезпечення будівельної галузі України являє собою багаторівневу, ієрархічно організовану систему, що охоплює загальнодержавні правові норми, галузеве законодавство, підзаконні акти, технічні стандарти, будівельні норми, містобудівну та проєктну документацію (рис.1).

Така багатокomпонентна структура покликана забезпечити комплексне регулювання будівельної діяльності, створити умови для безпечного, ефективного, екологічно збалансованого та технологічно сучасного розвитку галузі, а також узгодити національні підходи із законодавством Європейського Союзу.

1. Конституційно-законодавчі засади регулювання будівництва

На верхньому щаблі нормативної ієрархії перебуває Конституція України, яка закріплює основоположні засади регулювання суспільних відносин, включно з житловою політикою, правом власності, повноваженнями органів державної влади та обов'язком держави забезпечувати безпечні умови життя громадян. Конституційні норми слугують юридичною рамкою, на основі якої формуються галузеві закони. До системоутворюючих актів у сфері будівництва належать закони України «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про архітектурну

діяльність», «Про будівельні норми», «Про надання будівельної продукції на ринку», «Про енергетичну ефективність будівель», а також Земельний кодекс України. Кожен із цих законів виконує власну функцію у структурі галузевого регулювання. Вони спрямовані на забезпечення балансу інтересів держави, бізнесу та громадськості у сфері забудови територій, організації будівельних робіт, оцінки відповідності продукції, контролю безпеки та якості.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУДІВНИЦТВА		
Рівень регулювання	Нормативний акт / група документів	Основне призначення в будівництві
Конституційний рівень	Конституція України (Найвищий рівень) / УУ / Управлінний етсів	Є фундаментом правової системи, що регулює будівництво через встановлення права на житло, право приватної власності на землю та об'єкти
Закони України	Закони України. «Про регулювання містобудівної діяльності» та «Про будівельні норми» Закони України «Про архітектурну діяльність», «Про основи містобудування» «Про надання будівельної продукції на ринку» Земельний кодекс України	регулюють правові, організаційні та економічні засади проектування, зведення та введення об'єктів в експлуатацію. Вони забезпечують безпеку конструкцій, відповідність екологічним нормам, визначають порядок отримання дозвільних документів, відповідальність за порушення та захист прав інвесторів.
Підзаконні акти / Постанови КМУ	Постанови КМУ, технічні регламенти (на основі ЄС), ДБН та ДСТУ. Вони регулюють оцінку відповідності, технічний нагляд та якість матеріалів Землевпорядні, дозвільні та методичні документи	деталізують закони, встановлюючи обов'язкові технічні, процедурні та безпекові норми.
Будівельні норми (ДБН)	Будівельні норми (ДБН У 11-3 - 3, 11-3-14:8.2 672.0:2.3-304), ДСТУ Обов'язкові нормативно-правові акти, що встановлюють вимоги до безпеки, надійності, якості та екологічності об'єктів.	Призначені гарантувати стійкість споруд, пожежну безпеку, комфортні умови проживання та захист прав.
Європейські стандарти	Європейські стандарти в будівництві (Єврокоди), гармонізовані стандарти (hEN), Регламент (ЄС) № 305/2011	Забезпечують високу якість, безпеку, надійність та екологічність продукції, послуг і процесів, гармонізуючи українські вимоги з нормами ЄС.

Рис.1 Система нормативно-правового забезпечення будівництва (розроблено авторами)

Особливе місце посідає Закон України «Про надання будівельної продукції на ринку», який гармонізує українське законодавство з вимогами Регламенту ЄС № 305/2011, що визначає правила функціонування єдиного європейського ринку будівельної продукції. Його впровадження забезпечує інтеграцію України до європейського простору технічного

регулювання та відкриває можливості для підвищення конкурентоспроможності національних виробників.

2. Підзаконний рівень: процедурна деталізація та реалізація законодавства

Постанови Кабінету Міністрів України виконують роль інструментів конкретизації законодавчих положень, забезпечуючи їх практичну реалізацію. Саме на цьому рівні встановлюються:

- правила отримання дозволів на виконання підготовчих і будівельних робіт,
- порядок проведення експертизи проектної документації,
- механізми державного архітектурно-будівельного контролю,
- процедури нагляду за дотриманням вимог законодавства,
- алгоритми введення об'єктів в експлуатацію.

Цей рівень нормативів є мостом між стратегічними законодавчими нормами та практичними потребами учасників будівельного ринку.

3. Будівельні норми (ДБН) як технічний фундамент галузі

Особливу роль у нормативно-правовій системі відіграють будівельні норми (ДБН) — технічні регламенти, що визначають вимоги до проектування, будівництва, експлуатації, реконструкції та утримання об'єктів. Вони забезпечують технічну сумісність, надійність і безпечність будівель та споруд, а також визначають параметри архітектурно-планувальних, конструктивних, інженерних і технологічних рішень.

ДБН охоплюють ключові напрями технічного регулювання:

- структурні та змістовні вимоги до проектної документації (ДБН А.2.2-3),
- правила забезпечення конструктивної безпеки (ДБН В.1.2-14),
- норми для житлових і громадських будівель (ДБН В.2.2),
- вимоги до інженерних систем (ДБН В.2.5),
- протипожежні норми (ДБН В.1.1),
- планування і забудову територій (ДБН Б.2.2-12).

ДБН є обов'язковими до застосування і становлять технічну основу всіх будівельних проектів.

4. Національні стандарти (ДСТУ) та галузеві нормативи

ДСТУ — це стандарти, що визначають методи випробувань, термінологію, класифікацію матеріалів, вимірювальні процедури та інші технічні аспекти. ДСТУ забезпечують єдність технічних вимог у різних галузях будівництва й сприяють підвищенню якості продукції та технологічних процесів.

Галузеві стандарти — СОУ, НД, методичні рекомендації — доповнюють систему регулювання у спеціалізованих сферах: енергоаудит, геодезія, технічний нагляд, організаційно-технологічне моделювання.

5. Містобудівна документація та проектна основа реалізації будівництва

Важливою складовою нормативної системи є містобудівна документація: генеральні плани, детальні плани територій, зонінг. Вона визначає параметри розвитку територій, функціональне зонування, щільність забудови, вимоги до благоустрою, інсоляції, транспортної інфраструктури.

Проектна документація (ПКД, РД) є інструментом практичної реалізації нормативних вимог, оскільки на її основі здійснюється будівництво. Вона повинна відповідати ДБН, ДСТУ, постановам КМУ та законам.

6. Європейські стандарти й цифрове регулювання як вектор модернізації

Окремим елементом сучасної системи регулювання є європейські стандарти (EN) та положення міжнародного технічного регулювання. Їх застосування особливо актуальне у контексті імплементації європейських практик, підвищення якості будівельної продукції та інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС.

Суттєвий вплив на трансформацію системи має ЄДЕССБ — Єдина державна електронна система у сфері будівництва, яка забезпечує електронні дозвільні процедури, цифрові реєстри, електронний документообіг, прозорість рішень і зменшення корупційних ризиків.

Цифровізація — це ключовий елемент сучасного етапу розвитку будівельного регулювання.

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що нормативно-правове забезпечення будівництва в Україні є багаторівневою, структурованою системою, у якій кожний елемент виконує специфічну функцію:

- Конституційний та законодавчий рівні — визначають стратегічні засади.
- Підзаконні акти — регламентують процедурні механізми.
- ДБН та ДСТУ — встановлюють технічні та технологічні вимоги.
- Європейські стандарти та цифрові платформи — сприяють модернізації та інтеграції у європейський простір.

Комплексність цієї системи формує надійну правову основу для реалізації якісного, безпечного та енергоефективного будівництва, забезпечуючи водночас умови для інноваційного розвитку галузі та адаптації до сучасних міжнародних вимог.

Прийняття Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку» суттєво трансформувало нормативно-правові засади функціонування будівельного сектору, підвищивши рівень регулювання та наблизивши національні вимоги до європейських практик, визначених Регламентом ЄС № 305/2011 (CPR). У базовому варіанті вітчизняне правове поле характеризувалося фрагментарністю: відсутністю єдиного законодавчого акту, розпорошеністю вимог у відомчих документах і нерівномірністю їх застосування в практиці (табл.1). Із набуттям чинності Законом формується уніфікована система регулювання, що встановлює чіткі правила допуску будівельної продукції на ринок, узгоджені з єдиною європейською моделлю.

Таблиця 1

Вплив на будівництво «Про надання будівельної продукції на ринку»
(гармонізованого з Регламентом ЄС № 305/2011).

Критерій	Базовий варіант	Вплив на будівництво
Правове регулювання	Система норм, відсутність єдиного акту щодо будівельної продукції.	Єдиний закон, гармонізований з CPR (ЄС 305/2011), чіткі правила доступу продукції на ринок.
Підтвердження відповідності	Вимоги різні залежно від відомих ДСТУ; не всі процедури відповідали європейським.	Впроваджені єдині європейські системи оцінки та перевірки стабільності характеристик (AVCP).
Обов'язки виробника	Мінімальні, часто зводилися до декларування за національними нормами.	Виробник зобов'язаний забезпечити: параметри продукції, технічну документацію, контроль виробництва, маркування.
Маркування продукції	Відсутність уніфікованого маркування, складність перевірки	Введено знак CE (для експорту) та українське маркування з обов'язковими параметрами.
Простежуваність продукції	Необов'язкова; ланцюг постачання важко контролювати.	Створена система обов'язкової простежуваності — виробник-імпортер-дилери повинні ідентифікувати кожну партію.
Вимоги до імпортерів та дилерів	Відсутні або нечіткі.	Чіткі обов'язки: перевірка відповідності, ведення документації, покарання при порушеннях.
Контроль ринку	Державний нагляд фрагментований, різні органи контролювали по-різному.	Запроваджено систему ринкового нагляду з інструментами санкцій, попереджень, перевірок.
Вимоги до технічної документації	Неуніфікована, часто не відповідала європейським вимогам.	Стандартизований склад документів, обов'язкова декларація характеристик, технічні дані та протоколи оцінки.
Умови виходу продукції на ринок ЄС	Вимагали окремої сертифікації для кожної країни ЄС.	Сприяє переходу до гармонізованих процедур, спрощує експорт на ринок ЄС.
Сприяння цифровізації	Не передбачалося окремими нормами.	Можливість переходу до електронних декларацій, цифрових паспортів продукції, цифрових реєстрів.
Рівень захисту споживача /замовника	Низький, відсутня гарантія стабільності характеристик продукції.	Значно вищий: закон гарантує якість, надійність і безпечність будівельної продукції.
Якість будівництва	Висока залежність від сумлінності виробників і постачальників.	Обов'язкова відповідність технічним вимогам підвищує якість будівель та інженерних конструкцій.

Одним із ключових аспектів оновлення є гармонізація процедур оцінки відповідності. Раніше порядок підтвердження характеристик продукції залежав від конкретного ДСТУ та не завжди відповідав європейським

вимогам. Закон упроваджує єдині системи AVCР, спрямовані на забезпечення стабільності експлуатаційних характеристик і підвищення довіри до продукції, що використовується в будівництві.

Розширено й обов'язки виробників. Якщо раніше відповідальність зводилася здебільшого до декларування продукції за національними нормами, то нині вони зобов'язані забезпечувати повний комплекс вимог: від підготовки технічної документації та впровадження виробничого контролю до правильного маркування та підтвердження експлуатаційних характеристик. Аналогічно деталізовані обов'язки імпортерів та розповсюджувачів, які вперше отримали чітко визначені функції щодо перевірки, простежуваності та реагування на порушення.

Суттєві зміни відбулися у сфері маркування та ідентифікації продукції. Базові підходи не передбачали єдиного маркування, що ускладнювало контроль та перевірку відповідності. Закон упроваджує можливість використання маркування СЕ для продукції, яка орієнтована на європейський ринок, а також обов'язкові національні ідентифікаційні елементи. Це підвищує прозорість і гарантує наявність інформації про ключові параметри продукції.

Надзвичайно важливим компонентом стала система простежуваності, яка до впровадження Закону фактично була відсутня. Тепер усі учасники ланцюга постачання — виробник, імпортер і дилер — повинні забезпечувати можливість ідентифікації кожної партії, що мінімізує ризики використання небезпечної або нелегальної продукції.

Також докорінно змінено підходи до ринкового нагляду: від фрагментарного контролю, який часто залежав від відомчої практики, Україна перейшла до структурованої європейської моделі з інструментами санкцій, попереджень та офіційних процедур вилучення неякісної продукції з ринку.

Стандартизовано й вимоги до технічної документації: замість неуніфікованих форм і підходів тепер передбачено чіткі переліки документів, включно з декларацією характеристик і протоколами оцінки, що відповідають європейським нормам.

Додатково, Закон суттєво спростив умови виходу будівельної продукції на ринок ЄС, оскільки національні процедури максимально наближені до вимог СРР, що зменшує дублювання сертифікації та підвищує конкурентоспроможність українських виробників.

Окремої уваги заслуговує цифровізація, яка не була передбачена попереднім нормативним середовищем. Нове законодавство відкриває можливість запровадження електронних декларацій, цифрових паспортів продукції та електронних реєстрів, що підвищує прозорість і знижує адміністративне навантаження.

Закон суттєво підвищив рівень захисту споживачів і замовників, оскільки стабільність і підтвердженість характеристик продукції стають обов'язковою умовою її допуску до використання. Водночас обов'язкова відповідність технічним вимогам та європейським стандартам створює

передумови для підвищення якості будівельних робіт і конструкцій, що є критично важливим для відновлення й модернізації національного виробника.

Прийняття Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку» стало одним із ключових етапів модернізації будівельної галузі, оскільки цей нормативно-правовий акт уперше сформував цілісну та гармонізовану з європейським законодавством систему регулювання обігу будівельної продукції. Його впровадження суттєво вплинуло як на якість будівництва, так і на організаційно-технологічну структуру будівельного процесу, створивши фундамент для підвищення безпеки, надійності та відповідності технічним вимогам усіх елементів будівельної системи.

Перш за все, закон істотно підвищив якість будівельної продукції, яка застосовується під час проектування та зведення об'єктів. Запровадження обов'язкових процедур оцінки та перевірки стабільності експлуатаційних характеристик відповідно до європейських систем AVCP забезпечило можливість застосування лише тієї продукції, яка має підтвержені показники міцності, вогнестійкості, довговічності та безпечності. Це вплинуло на усунення з ринку матеріалів сумнівної якості, зменшення ризику використання продукції з непередбачуваними характеристиками, що раніше часто ставало причиною конструктивних дефектів. Систематизація вимог до декларацій характеристик, технічної документації та простежуваності кожної партії продукції призвела до підвищення відповідальності виробників та імпортерів і створила дієві механізми контролю за відповідністю продукції заявленим показникам.

Закон також вплинув на процедури проектування, оскільки проєктувальники отримали доступ до більш прогнозованої та стандартизованої продукції з підтвердженими технічними характеристиками. Це дало змогу підвищити точність проєктних розрахунків, зменшити рівень невизначеності щодо поведінки матеріалів у реальних умовах експлуатації та забезпечити відповідність конструктивних рішень вимогам безпеки та енергоефективності. Завдяки встановленню єдиних вимог до маркування та технічної інформації про продукцію спростився вибір матеріалів, а сама процедура проектування стала більш прозорою, стандартизованою і технологічно керованою.

У сфері організації будівництва закон започаткував докорінні зміни, які торкнулися всієї логістичної та виробничої структури будівельного процесу. Введення вимоги обов'язкової простежуваності будівельної продукції змінило підходи до матеріально-ресурсного планування: підрядні організації були змушені впроваджувати системи контролю ланцюгів постачання, ведення обліку продукції, перевірки відповідності та дотримання умов зберігання і транспортування. Це автоматично підвищило рівень управління ризиками у будівництві, оскільки якість та стабільність матеріалів почала контролюватися на всіх етапах — від виробництва до монтажу.

Зміцненню системи організації будівельних робіт сприяло й те, що закон прямо вплинув на підвищення відповідальності учасників ринку. Імпортери, розповсюджувачі, виробники та підрядники отримали чітко визначені обов'язки, що усунуло раніше поширену практику уникнення відповідальності за використання матеріалів невідомого походження або без підтверджених характеристик. Цей аспект створив умови для формування цивілізованого конкурентного середовища та суттєво знизив кількість порушень, пов'язаних із використанням несертифікованих матеріалів.

Варто відзначити і вплив закону на систему ринкового нагляду. Нові повноваження органів контролю та можливість застосування санкцій за порушення вимог щодо будівельної продукції сприяли формуванню ефективної системи превентивних та коригувальних заходів. Завдяки цьому підвищився рівень безпеки будівель і споруд, адже недоброякісна продукція отримала високий ризик бути вилученою з ринку, а суб'єкти господарювання — суттєві штрафи.

У сукупності всі ці зміни позитивно відобразилися на загальній якості процесів будівництва і проектування. Нормативно-правова модель, сформована після прийняття закону, дала змогу створити передбачуване середовище, в якому якість матеріалів, стандартність процесів і технологічна дисципліна стали ключовими структурами галузевого розвитку. Закон сприяв посиленню управлінської культури у будівельних компаніях, підвищенню технологічної дисципліни, оптимізації логістичних процесів та зростанню рівня безпеки, що є критично важливим у контексті масштабної післявоєнної відбудови України.

Нормативно-правова база будівельної галузі України, попри її розгалуженість та формальну завершеність, залишається недостатньо узгодженою й потребує суттєвого вдосконалення як на концептуальному, так і на практичному рівнях. Серед основних проблем варто відзначити фрагментарність і дублювання положень у різних групах нормативних документів, що призводить до неоднозначного тлумачення норм і нерівномірного правозастосування. Значна частина чинних стандартів та норм створювалася за умов, коли технологічні можливості галузі, рівень цифровізації та вимоги до енергоефективності суттєво відрізнялися від сучасних. Внаслідок цього виникає суттєвий розрив між технічним прогресом у будівництві й нормативною основою його регулювання.

Важливою проблемою є неповна гармонізація українського законодавства з європейськими нормами. Попри те що прийняття Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку» стало вагомим кроком до імплементації вимог Регламенту ЄС № 305/2011, багато суміжних нормативних актів усе ще не відповідають сучасним підходам ЄС до забезпечення безпеки, сталості та простежуваності будівельної продукції. Деякі процедури оцінки відповідності, вимоги до технічної документації та технічні характеристики продукції залишаються застарілими й не забезпечують належного рівня контролю.

Паралельно із зазначеним зберігається проблема недостатньої адаптації нормативних документів до нових технологій — таких як модульне будівництво, цифрове інформаційне моделювання (BIM), технології прискореної індустріалізації, новітні матеріали, автоматизовані системи управління будівництвом. Багато ДБН продовжують спиратися на традиційні будівельні підходи, що обмежує можливість впровадження інноваційних рішень та знижує конкурентоспроможність галузі.

Не менш суттєвим є питання ринкового нагляду. Попри формування структурно оновленої системи контролю, на практиці вона часто не забезпечує належного рівня перевірки дотримання вимог. Недостатня інструментальна, кадрова та аналітична спроможність органів ринкового нагляду зумовлює ризики використання неякісної або небезпечної будівельної продукції, що, у свою чергу, впливає на надійність і довговічність будівельних об'єктів.

Проблеми цифровізації нормативно-правової сфери також потребують особливої уваги. Впровадження Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва стало важливим кроком уперед, однак цифрові механізми досі не інтегровані повною мірою у всі регуляторні процедури. Чинні норми не завжди містять вимоги або рекомендації щодо обов'язкового застосування BIM-технологій, цифрових паспортів об'єктів або автоматизованих систем контролю якості.

Додатково, у контексті післявоєнного відновлення України постає потреба у створенні спеціалізованих нормативних документів, присвячених обстеженню аварійних споруд, проведенню аварійно-відновлювальних робіт, технологіям швидкого відновлення та модернізації житлового фонду. Наразі наявні норми лише частково охоплюють ці питання, що створює труднощі у забезпеченні швидкого й якісного відновлення зруйнованих територій.

Суттєвою залишається і проблема доступності нормативних документів, їх оновлення та актуалізації. Відсутність єдиної систематизованої електронної платформи, яка містила б усі діючі ДБН, ДСТУ, методики та роз'яснення, ускладнює роботу проєктувальників, експертів та органів контролю. Це також перешкоджає ефективній комунікації між учасниками будівельного процесу.

Таким чином, нормативно-правова база у сфері будівництва потребує системної модернізації. Основні напрями її удосконалення полягають у поглибленій гармонізації із законодавством Європейського Союзу, усуненні колізій та дублювань у ДБН і ДСТУ, оновленні технічних норм відповідно до сучасних інноваційних технологій, цифровізації регуляторних процедур, підсиленні інституту ринкового нагляду, а також у розробленні спеціальних норм, спрямованих на післявоєнну відбудову. Комплексне вирішення цих завдань є передумовою забезпечення високої якості, безпеки та сталості розвитку будівельної галузі в Україні.

Висновки. Прийняття Закону України *«Про надання будівельної продукції на ринку»* стало ключовим етапом у формуванні сучасної,

прозорі та європейсько орієнтованої системи нормативно-правового забезпечення будівництва. Закон забезпечив гармонізацію національних вимог із Регламентом ЄС № 305/2011, що істотно підвищило стандарти безпеності, якості та простежуваності будівельної продукції. Завдяки запровадженню систем АВСР, обов'язкової технічної документації та вимог щодо відповідальності виробників, імпортерів і розповсюджувачів, значно зросла надійність матеріалів та конструкцій, що використовуються у будівництві.

Важливим результатом стало посилення ринкового нагляду та створення правових механізмів для виявлення й вилучення неякісної продукції з обігу. Це сприяє підвищенню рівня безпеки будівельних об'єктів та мінімізації ризиків, пов'язаних із використанням матеріалів невідомого походження чи сумнівної якості. Водночас закон стимулював модернізацію системи проектування й організації будівництва, оскільки проєктувальні організації отримали доступ до стандартизованої продукції з підтвердженими характеристиками, що підвищило точність і надійність інженерних рішень.

У цілому, нормативно-правова система у сфері будівництва стала більш структурованою, передбачуваною та сумісною з європейськими практиками. Закон створив передумови для інноваційного розвитку галузі, сприяв упорядкуванню ринку будівельної продукції та посиленню якості будівництва в Україні, що є критично важливим у контексті масштабної післявоєнної відбудови держави.

Список літератури:

1. Regulation (EU) No 305/2011 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2011 laying down harmonised conditions for the marketing of construction products and repealing Council Directive 89/106/EEC. *Official Journal of the European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011R0305>

2. Про надання будівельної продукції на ринку: Закон України від 02.09.2020 № 850-ІХ (ред. від 12.05.2022 № 2254-ІХ). *Законодавство України / Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-20#Text>

3. Деякі питання надання будівельної продукції на ринку: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2021 р. № 1458. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1458-2021-%D0%BF#Text>

4. Каськів В. І., Скрипник А. Л., Вирожезький В. К., Ячник М. В., Зеленовський В. А. Проблемні питання забезпечення якості дорожньо-будівельних матеріалів та виробів в контексті особливостей їх сертифікації в Україні відповідно до ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2019 та закону України «Про надання будівельної продукції на ринку». *Дороги і мости*. Київ, 2024. Вип. 30. С. 244–252. <https://doi.org/10.36100/dorogimosti2024.30.244>

5. Менеджмент якості в будівництві та виробничі організаційні системи: монографія / Лівінський О. М. та ін.. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 230 с
6. Скакун В. А., Запечна Ю. О., Богатюк Д. В., Галунка О. Д. Методичний підхід до розроблення та прийняття національних документів України з визначення прийнятності інноваційної будівельної продукції. Управління розвитком складних систем. Київ, 2023. № 56. С. 165 – 172. <https://doi.org/10.32347/2412-9933.2023.56.165-172>.
7. Скрипник А. Л., Ячник М. В. Оцінювання відповідності інноваційних будівельних матеріалів і виробів у контексті впровадження регламенту (ЄС) № 305/2011 (CPR). Дороги і мости. Київ, 2025. Вип. 32. С. 154–166. <https://doi.org/10.36100/dorogimosti2025.32.154>
8. Зельцер Р. Я. Інноваційні моделі і методи організації, управління і економічної оцінки технологічних процесів будівельного виробництва: монографія. Київ: «МП Леся», 2018. 208.
9. Вербівська Л. В. Функціональне значення сертифікації, стандартизації та управління якістю продукції в сучасних бізнес-процесах. Економіка та суспільство. Одеса, 2023. Вип. 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-78>
10. Organizational and technological model engineering in the construction industry : collective monograph / P. Ye. Hryhorovskiy et. al. Lviv – Toruń : Liha-Pres, 2019. 128 p. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-165-0/1-25>.
11. Беленкова О., Цифра Т., Казьмін О. (2023). Система визначення технічної прийнятності будівельної продукції – досвід Європи та Азії. Управління розвитком складних систем, (56), 123–130. <https://doi.org/10.32347/2412-9933.2023.56.123-130>
12. Technical and economic aspects of real estate properties: collective monograph / Nikolaiev V.P. et. al. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. 124 p. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-167-4/62-78>
13. Сорокіна, Л. В.; Стеценко, С. П.; Гойко, А. Ф.; Измайлова, К. В.; Моголівець, А. А.; Цифра, Т. Ю.... Оліферук, С. Л.; Економетричний інструментарій управління фінансовою безпекою будівельного підприємства: монографія. Київ: КНУБА, 2023. 426 с.
14. Каськів В. І., Скрипник А. Л., Ячник М. В. Методичні підходи до обстеження виробництва в процесі сертифікації продукції та атестування виробництва. Дороги і мости. Київ, 2025. Вип. 31. С. 134–14 <https://doi.org/10.36100/dorogimosti2025.31.134>
15. Белоконь О., Фаренюк Г., Гах Н. Застосування європейських документів з визначення прийнятності за визначеними категоріями будівельної продукції. *Наука та будівництво*. 2023. № 3(37). DOI: <https://doi.org/10.33644/2313-6679-3-2023-4>.

Yevhenia Novak, Oksana Halunka, Olga Denysiuk

Regulatory and legal support of construction in the focus of the law of Ukraine “on the making of construction products on the market”

The article is devoted to a comprehensive analysis of the regulatory and legal support of the construction industry of Ukraine in the context of the implementation of the Law of Ukraine “On the Making of Construction Products on the Market”, harmonized with EU Regulation No. 305/2011 (CPR). The paper examines the structural changes that have occurred in the system of technical regulation and quality control of construction products, and also substantiates their impact on design practice, the organization of construction production and the overall quality of construction project implementation. It is shown that the implementation of the European principles of assessment and verification of stability of operational characteristics (AVCP) has provided a new level of verifiability, traceability and responsibility at all stages of the circulation of construction products - from the manufacturer to the end user.

Particular attention is paid to the analysis of how the law affected the quality of construction: removing materials without confirmed characteristics from the market, increasing the transparency of technical information, forming predictability of technological solutions and reducing the risks of using low-quality or counterfeit products. Standardization of technical documentation and the introduction of requirements for declarations of characteristics contributed to increasing the accuracy of design solutions, optimizing calculation systems and ensuring a higher level of compliance of constructed structures with the requirements of reliability and durability.

The article also reveals that the law significantly transformed the organization of construction and design, contributing to the streamlining of logistics processes, optimizing supply chains, the formation of new management approaches in contracting organizations and strengthening technological discipline. The introduction of mandatory traceability of product batches and increased responsibility of manufacturers and importers led to the modernization of resource supply systems, an increase in the level of control at construction sites and a reduction in uncertainty when making engineering decisions.

Summarizing the results of the study, the authors conclude that the Law "On the Provision of Construction Products on the Market" is a significant step in the development of the national construction industry, as it creates conditions for its structural renewal, integration into the European space, improving the quality of construction and forming an effective system for organizing construction processes in the post-war period.

Keywords: regulatory and legal support, European integration, construction, construction organization, Regulation (EU) 305/2011, technical acceptability, conformity assessment, quality management., quality management system, design quality, construction quality, digitalization, digital transformation, BIM modeling, project management., organizational and technological processes, construction administration.